

at der allerede er givet en saadan Frihed, som benyttet paa en rigtig Maade, allerede vil en væsentlig Grad bidrage til Opnaaelsen af, hvad der tilsigtes. Den ærede Lænderthingsmand hentydede jo selv til Loven af 2. Mai 1855, og det er ganske vist, at naar man giennemlæser denne, vil det findes, at de Forordninger, som fra Almueffolens Side nu stilles som Noget, der kan sættes igennem ligeoverfor og mod Duffer fra Forældrenes eller de Tilfynshavendes Side, ere meget betydelig reducerede; de ere blevne reducerede med Hensyn til Bestemmelsen af de Aldersterminer, indenfor hvilke Krav fra Skolens Side kan stilles, og navnlig saaledes, at Opfyldelsen af disse giennem en større Agtpaaagivenhed og Lærenemhed kan bevirke, at Børnet i en meget tidlig Alder aldeles kan undrages fra Forpligtelsen, og de ere blevne det ogsaa i særdeles høj Grad ved en Opstilling paa en bestemte Maade af det Princip, som dog i Grunden synes under de nuværende Forhold at være det Tilstrækkelige og meest Naturlige, at nemlig den egentlige Forpligtelse til at søge Skolen skal være hævet, naar Forældre, Børgere eller Tilfynshavende paa hvilken som helst Maade ville sørge for, at Børnene ellers kunne naae en saadan Grad af Undervisning, som i det Hele taget kan ansees for passende for Almueffolen. Om Maalet for disse Kundskaber kan der jo strides, og det ligger heller ikke for her, saa jeg ikke skal gaae nærmere ind derpaa; om Midlerne og Betene, ad hvilke disse Kundskaber bedst kunne naaes, saaledes at de blive frugtbringende for Livet, derom kunne Meningerne ogsaa være meget deelte; men naar der er givet en Bestemmelse om, at der er et fuldkommen frit Valg for de Forældre, som ville sørge for Børnens Undervisning — og det er jo netop dette, som jeg tror, man ikke med nogen Sikkerhed kan sige vil gjælde om alle Forældre, ja som endog saa kun vil gjælde, jeg vil ikke sige om en ringere Deel af dem, der kan være Spørgsmaal om, men dog kun om saa mange, at en stor Deel Børn vilde udelukkes fra Undervisning — naar der er givet en saadan fuldkommen Frihed, siger jeg, til at sørge for Undervisningen i den Grad, som maa ansees for ønskelig, og denne Ret indrømmes saaledes, at det ikke er

Læreren selv, men Skolecommissjonen, som har at bedømme, om Børnene kunne ansees for at have de Kundskaber, som maae fordres, og Skolecommissjonen naturligvis — hvis i det Hele taget den Stemning er tilstede, som den ærede Lænderthingsmand mener med Hensyn til Friheden — vil antages ikke at ville gjøre overdrevne og ubillige Forordninger, blot for at kunne skaffe Børn ind i Skolen, ligesom heller ikke Læreren synes at kunne have sær Interesse deraf, især naar han, som den ærede Lænderthingsmand mener, vilde trættes ved, at der fremkom en Overfyldning — saa forekommer det mig, at der er kommet en Tilstand frem, som man i det Hele taget kan finde sig ganske vel beroliget ved, og det saaledes, at det vist vilde være urigtigt nu at gjøre nogen væsentlig Forandring hert ved igjen at opstille et nyt Princip for Skoleundervisningen, inden man har seet den Virksomhed, som kan udfoldes af de Elementer, der nu ere tilstede. Hvad Multeringsystemet angaaer, da tror jeg heller ikke, det vil være nødvendigt at gaae dybere ind derpaa; det er jo ganske vist, at det staaer og falder med det Spørgsmaal, om Skolen skal beholde den Stilling, som den hidtil har havt, eller om den skal sættes paa en ganske ny Fod. Den Tvang, som skulde udøves derved, at Børn udelukkes fra Skolen, mener jeg ikke kan betragtes som nogen Tvang, eftersom Forholdene nu ere. Skal der være Noget, som i den Forstand, hvori Ordet i Almindelighed tages, kan betragtes som Tvang, saa seer jeg ikke let rettere, end at det maa komme til at træde frem omtrent i den Skikkelse, som nu foreligger. Den er naturligvis forbunden med forskjellige Arter af Ulemper, men de ville heller aldrig kunne undgaaes, hvorledes man end stillede Sagen. Jeg tror ikke, man kan sige, at den til nogen enkelt Tid, som den ærede Lænderthingsmand meente, har været aldeles op hævet for derefter at blive ført tilbage; men det maa vel snarere siges, at til ingen Tid er den udført i den allerfuldstændigste Strengthed, men dette er ogsaa Noget, som den har tilfælles med andre lignende Bestemmelser — det er heller ikke muligt at undgaae det — men noget derfra heelt forskjelligt er dog en Bestemmelse, hvorved den fuldstændig bliver hævet. Selv